‘BİZİM İÇİN HER YER TEHLİKELİ’

SURİYE’NİN KUZEYBATISINDA HUKUKA AYKIRI SALDIRILAR VE KİTLESEL BOYUTTA YERİNDEN EDİLME

ÖZET

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

Uluslararası Af Örgütü, tüm insanların insan haklarından faydalandığı bir dünya için mücadele eden 7 milyondan fazla kişinin oluşturduğu bir küresel harekettir.

Vizyonumuz, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve diğer uluslararası insan hakları kabullerinde yer verilen insan haklarından her bir bireyin faydalanıyor olmasıdır.

Tüm hükümetlerden, siyasi ideolojilerden, ekonomik çıkarlardan ve dini inançlardan bağımsız ve asli gelir kaynağı üye aidatları ve bireysel bağışlar olan bir kurumuz.

© Uluslararası Af Örgütü 2020
Aksi ifade edilmediği müddetçe, bu belgedeki içerik Creative Commons (atıf, ticari olmayan, türetilmemiş, uluslararası 4.0) tarafından lisanslıdır.
https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode
İzinler konusunda daha fazla bilgi için lütfen internet sayfamızı ziyaret edin: www.amnesty.org
Uluslararası Af Örgütü dışında bir telif hakkı sahibine atfedilen içerikler Creative Commons lisansına tabi değildir.
İlk kez 2020 yılında yayımlanmıştır.
Amnesty International Ltd
Peter Benenson House, 1 Easton Street
Londra WC1X 0DW, Birleşik Krallık

İndeks: MDE 24/2089/2020
Orijinal dili: İngilizce

amnesty.org.tr

Kapak fotoğrafı: *Suriye hükümeti ve müttefiklerinin saldırıları nedeniyle sivillerin İdlib'in kuzeyine Türkiye sınırına doğru kaçmasından sonra güney İdlib'deki Eriha hayalet kasabaya dönüştü.*
© Muhammed Said/Anadolu Ajansı - Getty Images

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

KUZEYBATI SURİYE HARİTASI

ÖZET*

Müttefiki Rusya tarafından desteklenen Suriye hükümeti, Aralık 2019 ile Mart 2020 arasında, Suriye'nin kuzeybatısında muhalif grupların kontrol ettiği bölgelerde yaşayan sivilleri yeni vahşetlere maruz bıraktı. Çok tanıdık bir eğilim sergileyen Suriye hükümeti güçlerinin havadan ve karadan gerçekleştirdiği saldırılar, defalarca sivillerin yaşadığı bölgeleri ve kritik öneme sahip altyapıyı vurdu. Suriye'ye dokuz yıldır felaket getiren krizin standartlarıyla değerlendirildiğinde bile, bu saldırıların neden olduğu yerinden edilme ve insani acil durumun bir benzeri daha yok.

İdlib ve batı Halep vilayetlerindeki kasabalara ve köylere defalarca gerçekleştirilen saldırılar, sivillerin toplu halde yerinden edilmesine yol açtı. Şiddet düzeyindeki bu artış, çok açık bir biçimde, silahlı muhalif grupların kontrolündeki son mevzileri hedef alan ve bu amaçla Nisan 2019'da başlatılan saldırıların bir devamıydı. Mahsur kalan ve gidecek hiçbir yeri olmayan siviller, ülke içinde yerinden edilenlerin kaldığı ancak halihazırda tam anlamıyla yetersiz durumda olan kamplara sığındı, çiftliklerde ve okullarda çadır kurdu veya şiddetli hava koşullarında açıkta kaldı. İnsani yardım örgütleri gayretli bir biçimde insani yardıma yönelik büyük ihtiyacı karşılamaya çalıştı. BM Güvenlik Konseyi de dahil olmak üzere uluslararası toplum ise en temel insani normların dahi siyasallaştırıldığı bir durumda bir kez daha büyük ölçüde hareketsiz kaldı.

Uluslararası Af Örgütü yakın zamandaki askeri harekatın etkilerini inceledi. Elde edilen bulgular önemli ölçüde Ocak-Nisan 2020 arasında uzaktan yapılan araştırmaya dayanıyor. Araştırmacılar; saldırıların doğrudan tanıkları, yerinden edilen kişilerin hangi koşullarda yaşadığına dair tanıklıklar sunan engelliler, yerel ve uluslararası insani yardım görevlileri ve BM çalışanlarının da aralarında bulunduğu 74 kişi ile görüşmeler gerçekleştirdi. Araştırmacılar, tanıklıkların tutarlılığını değerlendirmek için ayrıca video ve fotoğrafları inceledi, uydu görüntülerini analiz etti ve sahadaki uçuş gözcülerinin gözlemlerini ve uçakların telsiz irtibatının dinlenmesi sonucunda ortaya çıkan verileri edindi. Uluslararası Af Örgütü, 15 Nisan 2020'de, Suriye ve Rusya hükümetlerinin New York'taki BM daimi temsilciliklerinin yanı sıra Suriye'nin kuzeybatısındaki en büyük silahlı grup koalisyonu olan Heyet Tahrir el-Şam'a bulgularını özetleyen ve ilgili bilgileri talep eden mektuplar gönderdi. Bu raporun son haline getirildiği 4 Mayıs itibariyle henüz hiçbir cevap alınmış değil.

Uluslararası Af Örgütü, 5 Mayıs 2019 ile 25 Şubat 2020 arasında İdlib, kuzeybatı Hama ve batı Halep vilayetlerindeki sağlık merkezlerini ve okulları hedef alan toplam 18 saldırıyı belgeledi. Bu saldırılar içinde Suriye hükümeti güçleri üç kara saldırısı ve iki varil bombası saldırısı gerçekleştirdi. Kalan 13 saldırı, hava saldırılarıydı: Bunlardan ikisi Suriye hükümeti güçleri, yedisi Rusya hükümeti güçleri ve dördü Suriye veya Rusya hükümeti güçleri tarafından gerçekleştirildi.

Rusya'nın 29 Şubat 2020'de Eriha ilçesindeki El Şami Hastanesi'nin yakınına isabet eden üç hava saldırısından hayatta kalan bir doktor, Uluslararası Af Örgütü'ne, saldırılar sonucunda hastanenin yakınında sivillerin yaşadığı iki binanın yerle bir olduğunu, bir meslektaşının da aralarında bulunduğu 11 sivilin öldürüldüğünü ve 30'un üzerinde kişinin yaralandığını söyledi. "Çok çaresiz hissettim. Arkadaşım ve meslektaşım ölüyor, çocuklar ve kadınlar dışarıda çığlıklar atıyordu" diyen doktor, sivil savunmanın, yerle bir olan binalardan birinin enkazından "cenazeleri ancak iki günde" çıkarabildiğini ifade etti. UAÖ, görgü tanıklarının doğrulayan ifadeleri ve özellikle uçuş gözcülerinin gözlemlerini kapsayan diğer türde güvenilir bilgilere dayanarak, söz konusu hukuka aykırı saldırıları Rusya güçlerinin gerçekleştirdiği sonucuna vardı.

25 Şubat 2020'de İdlib şehir merkezindeki bir okulu hedef alan saldırıya tanıklık eden bir öğretmen, Uluslararası Af Örgütü'ne, bir misket bombası nedeniyle yaralandığını ve bir öğrencisinin gözlerinin önünde öldüğünü anlattı. Söz konusu öğretmen o gün ilk derslerini bitirdiğinde, okul müdürü, şehre yönelik bir dizi saldırı nedeniyle herkesin okulu tahliye etmesini istedi. Onunla birlikte okulu boşaltan diğer kişilerin

* İngilizce tam versiyon için: https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE2420892020ENGLISH.PDF

yakınlardaki başka bir okulun yanından geçtikleri sırada, okul misket bombasıyla vuruldu. Öğretmen, o an yaşananları şöyle anlattı:

"Bir bomba ayağımın dibinde patladı ve derimi paramparça etti. Dayanılmaz bir acıydı. Ayağım kavruluyormuş gibi bir sıcaklık hissettim. İki öğrenci hemen karşımda konuşuyordu. Biri o anda öldü, diğer ise mucize eseri hayatta kaldı. Misket bombalarıyla yapılan saldırıların sesini gayet iyi biliyorum. Bir dizi küçük patlama sesi duyarsınız. Gökten yağmur gibi şarapnel yağıyordu adeta." Toplamda üç kişi öldürüldü, beş kişi ise yaralandı. Uluslararası Af Örgütü bu hukuka aykırı saldırıları Suriye hükümeti güçleri tarafından gerçekleştirildiği sonucuna vardı; çünkü Uluslararası Af Örgütü, kalıntıların Rusya'da üretilen ve Suriye ordusuna gönderilen yüzey ateşlemeli 220mm 9M27K kargo roketine ait olduğunu tespit etti. Bombardımanı gerçekleştiren roket, uluslararası hukukun yasakladığı 9N210 veya 9N235 tipi misket bombaları taşıyordu.

Bir bütün halinde kanıtlar, Suriye ve Rusya hükümeti güçleri tarafından gerçekleştirildiği belgelenen saldırıların uluslararası insancıl hukuka yönelik pek çok ciddi ihlale yol açtığını gösteriyor. Bu ihlallerin bazılarından söz etmek gerekirse; saldırılar, belirli askeri hedeflere yönelik yapılmadı ve sivillerin ve sivil hedeflerin doğrudan saldırılara karşı dokunulmazlıklarının yanı sıra, başta sağlık merkezleri, sağlık personeli ve çocuklar olmak üzere belirli durumdaki kişiler ve nesnelere sağlanan özel korumaları ihlal etti. Bu ihlaller, savaş suçları kapsamına girmektedir. Ayrıca, saldırılar, Suriye hükümeti güçlerinin, silahlı muhalif grupların kontrolündeki yerlerde yaşayan sivilleri ve sivil altyapıyı hedef almaya yönelik uzun zamandır sergilediği eğilim göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Sivillere yönelik yaygın ve sistematik saldırıların bir parçası olan bu saldırılar, bu nedenle insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamındadır.

Aralık 2019'dan ateşkesin başladığı Mart 2020'nin ilk günlerine kadar sivillerin yaşadığı bölgeleri ve sivil altyapıyı hedef alan saldırılar, 1 milyon civarında kişiyi evinden ayrılmaya ve Türkiye sınırına doğru kaçmaya zorladı. Bu kişilerin büyük bir çoğunluğu, kadınlar ve çocuklardı. BM, saldırılar sonucunda ortaya çıkan insani krizi çatışmaların başlangıcından bu yana yaşanan en ağır kriz olarak tanımladı. Aileler, yerinden edilen kişilerin kaldığı ve halihazırda tamamen dolu olan kamplarda bir araya geldi; okullar, kullanılmayan spor merkezleri ve diğer kamu binaları geçici barınma alanlarına dönüştürüldü. Mülk sahiplerinin istediği fahiş kira ve peşinatları ödeyemeyen birçok aile de inşaatı tamamlanmamış binalarda kalmaya başladı. BM, bir noktada, on binlerce kişinin, sıcaklıkların sıfırın altında olduğu bir durumda açıkta kaldığını bildirdi.

Son birkaç yılda birçok kez evlerini terk etmek zorunda kalan ailelerden birçoğu, Uluslararası Af Örgütü'ne, yerinden edilmenin onları çok çeşitli zorluklarla ve güvenli olmayan yaşam koşullarıyla karşı karşıya bıraktığını anlattı. Çocukların donarak, ailelerin ise çadırlarda karbon monoksitten zehirlenerek öldüğüne ilişkin güvenilir bilgilerin varlığında, birçok aile, çocuklarının hayatından endişe ediyor. Ailelerin büyük bir kısmı yeni gelir kaynakları bulamıyor ve insani yardım örgütlerinden aldıkları sınırlı miktarda yiyecek ve nakit para desteğiyle yaşamını idame ettirmeye çalışıyor. Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü kişilerin neredeyse tamamı, günün belirli saatlerinde elektrik sağlanması ve yetersiz hijyen koşulları nedeniyle yaşadığı zorlukları anlattı; bu koşulların insanlık onurlarını aşağıladığını ve onları hastalıklara karşı daha da savunmasız hale getirdiğini ifade etti. Bazı durumlarda, yerinden edilenlerin toplu halde kaldığı yerler saldırılara uğradı ve saldırılar, bu yerlerde yaşayanları daha şiddetli bir korkuya sürükledi. Uluslararası Af Örgütü, buna benzer bir vakayı belgeledi. Son sekiz ayda ailesiyle birlikte iki kez yerinden edilen, üç çocuk annesi bir kadın şunları anlattı: "Birinci sınıftaki kızım devamlı korku içinde. [Yerimizden edildikten sonra] bana sordu: 'Allah bizi neden öldürmüyor? …Bizim için her yer tehlikeli.'"

Mart ve Nisan 2020'de, ateşkes yapılmasının ve COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasının ardından, Aralık 2019'dan bu yana yerinden edilenlerin (raporun yazıldığı sırada tahmini olarak 114 bin kişi) bir kısmı, İdlib ve batı Halep vilayetlerinde daha önce yaşadıkları yerlere geri döndü. Fakat savaştan kaçanların büyük çoğunluğu halen yerinden edilmiş durumda. Birçok bölgedeki yıkım onarılmadı ve bu bölgeler ikamet etmeye uygun değil. Siviller ayrıca hükümet tarafından geri alınan veya geri alınma tehlikesi altında olan kasabalara ve köylere geri dönmekten korkuyor. Suriye hükümeti güçlerinin muhalif grupların kontrolü altındaki yerlerde yaşayan sivilleri keyfi olarak gözaltına aldığı, bu kişilere işkence uyguladığı ve onları zorla kaybettiği daha önce ayrıntılı bir biçimde belgelenmişti. Çatışmaların şiddetlendiği son dönemde de Suriye hükümeti güçlerinin, muhalif gruplardan geri aldığı kasabalarda, sivilleri hukuka aykırı bir şekilde öldürdüğüne ve uzuvlarını kestiğine ilişkin güvenilir bilgiler vardı.

Tüm bu nedenlerle, yerinden edilmiş halde yaşayan kişilerin geçim desteği ve eğitim gibi uzun vadeli gereksinimleri bir yana; barınma, gıda ve hijyen gibi temel ihtiyaçları büyük bir aciliyet arz ediyor. Çatışmaların şiddetlendiği ve insanların kitlesel boyutta yerinden edildiği son dönemin öncesinde bile, Suriye'nin kuzeybatısında muhalif grupların kontrolü altındaki bölgelerde yaşayanların büyük çoğunluğu insani yardıma ihtiyaç duyuyordu, yardım örgütleri ise fon azlığıyla mücadele ediyordu. Uluslararası Af Örgütü'nün yaptığı araştırma, hükümet güçlerinin gerçekleştirdiği saldırılar ve daha sınırlı oranda olsa da silahlı muhalif grupların müdahalelerinin uluslararası insancıl hukuku nasıl ihlal ettiğini, insani yardım ve hayati hizmetlere erişimi hangi şekilde zayıflattığını ortaya koyuyor. Hükümetin gerçekleştirdiği saldırılar,

sağlık ve eğitim hizmetlerinin büyük ölçüde kesilmesine yol açtı ve yaşadıkları bölgelerdeki topluluklara hizmet sağlayan birçok insani yardım görevlisini yerinden etti.

Ayrıca, insani yardım görevlileri, 2019'da ve daha sınırlı oranda olsa da 2020'de, Suriye'nin kuzeybatısındaki en büyük silahlı grup koalisyonu olan Heyet Tahrir el-Şam'ın birtakım bürokratik ve mali tedbirler alarak, insani yardım örgütlerinin kamplarda ve kampların dışındaki faaliyetlerini düzenlemeye çalıştığını söyledi. BM Güvenlik Konseyi tarafından "terörist grup" olarak nitelenen Heyet Tahrir el-Şam'ın kuzeybatı Suriye'de kontrolünü genişletmesinden bu yana insani yardım örgütleri, bağışçıların ve terörle mücadele düzenlemelerinin baskısı altında gittikçe daha karmaşık hale gelen koşullarda çalışmalarını sürdürüyor; ancak aynı zamanda da yükümlülüklerinin gereğini yerine getirmek ve bağımsız ve tarafsız destek sağlamak için mücadele ediyor. Bağışçılar, insani yardımların hedefinden sapma riskini hafifletme yükünü orantısız ölçüde insani yardım örgütlerine yüklüyor ve zaman zaman belirli yardım programlarına ayrılan fonları tamamen kesmek gibi tedbirler alıyor. İnsani yardım görevlileri, buna benzer uygulamaların, topluluğun kararlılığını zayıflattığını ve yaftalanma duygusu yarattığını ifade etti.

COVID-19 küresel sağlık krizi, çatışmalar nedeniyle yıpranan sağlık sisteminin halihazırda zorlandığı ve gerekli donanıma sahip olmadığı; bunun yanı sıra, yerinden edilenlerin yaşadığı yerlerdeki aşırı kalabalığın, hastalığın bulaşma riskini artırdığı bir bölgede, insani yardım çalışmaları üzerinde daha da büyük bir baskı yaratıyor. Bağışçılar, Suriye'nin kuzeybatısında hastalığın yayılması ihtimaline karşı hazırlıklı olmak ve olası bir salgın durumunda salgınla mücadele edebilmek için oluşturulacak bir BM planına gerekli fonların aktarılmasını sağlamalıdır. Çatışmanın tüm tarafları, hızlı ve tarafsız desteği engelleyebilecek uygulamalardan kaçınmalıdır.

Net bir biçimde ifade etmek gerekirse; Suriye'nin kuzeybatısında insani yardıma her zamankinden daha fazla ihtiyaç var. Sivillerin, yardımların zamanında ve sürekli bir biçimde ulaştırılması konusunda ortaya çıkabilecek hiçbir engele dayanabilmesi mümkün değil. BM'nin sınır ötesi insani yardım mekanizması, 2014'te kurulduğundan bu yana, bölgedeki sivillerin acil ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamakta çok önemli bir rol oynadı. Sınır ötesi yardımları ikame etmek için ülke içinden yardım ulaştırılmasını beklemek gerçekçi değil; çünkü, bunun için iznine tabii olunan hükümetin geçmişte yardımları kısıtladığı biliniyor. Uluslararası toplumun harekete geçmemesi ve bütünsel tedbirler almaması, Suriye'de krizin başlangıcından bu yana sivillere yönelik çok geniş kapsamlı ihlaller işlenmesini kolaylaştırdı. Hayati önem taşıyan insani yardım mekanizmasının yenilenmesine yönelik karar, BM Güvenlik Konseyi'nde oylamaya sunulduğu her seferinde siyasallaştırılmaya devam edilemez. BM Güvenlik Konseyi, yardım mekanizmasının, 2165 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararında öngörülen şekilde işlevselliğini sürdürmesini sağlamalıdır. Bu, aynı zamanda, BM'nin, acil ihtiyaçları olan El Yarubiye bölgesine insani yardım sağlanma imkanının yeniden tesis edilmesi anlamına da gelmektedir.

SONUÇ VE TAVSİYELER

Kriz onuncu yılını doldururken Suriye hükümeti, Rusya'nın desteğiyle, silahlı muhalif grupların kontrolündeki toprakları yeniden ele geçirmek amacıyla kasıtlı olarak sivil nüfusu şiddet kullanarak dehşete düşürme politikasını sürdürüyor. Suriye hükümeti, İdlib ve batı Halep'e yönelik son harekâtını sivillerin hayatını tamamen hiçe sayarak ve hükümetin askeri stratejisinin alametifarikası olduğu üzere uluslararası insancıl hukukun temel kurallarını tamamen yok sayarak gerçekleştirdi. Bu harekat, yeni yerinden edilmeler ve sivillerin sefalete sürüklenmesi ile sonuçlandı.

Bu raporda incelenen kanıtlar, Suriye ve Rusya hükümet güçlerinin tıbbi tesisleri ve okulları hedef alarak savaş suçları işlediğini gösteriyor. Belgelenen olaylar, Aralık 2019 ve Mart 2020 arasında Suriye'nin kuzeybatısındaki sivillere ve sivil altyapıya yapılan saldırıların bir kısmını resmediyor. Bu saldırılar birçok sivilin ölümüne ve tüm alanların yaşanamaz hale gelmesine neden oldu. Uluslararası Af Örgütü geçmişte ve bu raporda, bu saldırıların Suriye hükümetinin sistematik olarak ve yaygın şekilde sivil nüfusa yönelik saldırılarının bir parçası olduğu ve insanlığa karşı suçlar oluşturduğu sonucuna varmak için yeterli kanıt olduğunu göstermiştir.

Bir milyona yakın insanın Türkiye sınırına yakın bölgelere kaçmaktan başka seçeneği yoktu. Gittikçe daralan bir bölgede mahsur kalan siviller, insani yardımın tamamen yetersiz kaldığı bir durumda dayanılmaz hale gelen yaşam şartlarına maruz kalmaya devam ediyor. Zamanında ve sürekli yardıma her zamankinden daha fazla ihtiyaç var. Uluslararası Af Örgütü, BM'nin sınır ötesi yardım mekanizmasının korunmasını sağlaması için BM Güvenlik Konseyi'ne şiddetle ısrar ediyor. Bu rapor Suriye'nin kuzeybatısındaki duruma odaklanmış olsa da raporda yer alan araştırma ve analizler kuzeydoğuya da insani yardım için sınır ötesi erişimi yeniden başlatmanın acil bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

SURİYE HÜKÜMETİNE TAVSİYELER

Uluslararası Af Örgütü, Suriye hükümetini uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerine uymaya ve uluslararası insancıl hukuka saygı göstermeye ve saygı gösterilmesini sağlamaya çağırıyor. Özellikle:

- Varil bombaları gibi kesin hedefleme yapamayarak geniş alanları etkileyen patlayıcıların yerleşim bölgelerinde kullanımı da dahil olmak üzere gelişigüzel ve orantısız saldırılara son verin;
- Sivillere ve tıbbi tesisler, okullar ve konutlar gibi sivil yapılara doğrudan saldırıları sona erdirin;
- Misket bombası gibi yasaklanmış silahların kullanımını sonlandırın;
- BM ve işbirliği yaptığı kuruluşların, muhaliflerin kontrolündeki kuzey Suriye de dahil olmak üzere tüm Suriye'de ihtiyaç duyan sivillere yiyecek, yakıt, ilaç ve tıbbi malzeme sağlamaları için sınır ötesi ve ülke içi engelsiz insani erişimine izin verin ve kolaylaştırın;
- Mevzuatı kolaylaştırın ve ülke çapında insani yardım programları uygulama izinleri için başvuruda bulunan insani yardım kuruluşları ve örgütleri için şeffaf, zamanında ve erişilebilir süreçler oluşturun;
- Sivillerin hiçbir kısıtlanma olmadan serbest şekilde kuzey Suriye'ye giriş çıkışlarına izin verin; bölgeden ayrılmak isteyen sivillere herhangi bir baskı veya tehditle karşılaşmadan bunu yapabilme özgürlüğünü sağlayın;
- Sivillerin istedikleri yerde yaşama hakkına saygı duyun ve yerinden edilen sivillerin evlerine güvenli ve onurlu şekilde kendi özgür ve bilinçli kararlarıyla gönüllü olarak dönmelerine izin verin;

- Uluslararası insan hakları hukuku ihlalleri, uluslararası insancıl hukuk ihlalleri ve savaş suçlarını soruşturmak üzere BM Bağımsız Uluslararası Suriye Araştırma Komisyonu'nun; Mart 2019'dan bu yana Suriye Arap Cumhuriyeti'nde uluslararası hukuka yönelik işlenen en ağır suçlardan sorumlu kişilerin soruşturulmasına ve yargılanmasına destek vermek üzere kurulan Uluslararası Bağımsız ve Tarafsız Mekanizma'nın ve sivil toplum örgütlerinin eksiksiz işbirliği yapabilmesini ve sınırsız erişimini sağlayın.
- BM Güvenlik Konseyi'nin 2139 ve 2165 sayılı kararları da dahil olmak üzere uluslararası insancıl hukuk ve insan haklarına saygı göstermekle ilgili kararlarına derhal ve tam olarak uyun.

SİLAHLI MUHALİF GRUPLARA TAVSİYELER

Uluslararası Af Örgütü Heyet Tahrir el-Şam ve Suriye'nin kuzeyindeki çatışmaya karışan diğer silahlı muhalif grupları uluslararası insancıl hukuk kapsamındaki yükümlülüklerine tam olarak uymaya çağırıyor. Özellikle:

- BM ve işbirliği yaptığı kuruluşların kuzey Suriye'deki ihtiyaç duyan sivillere yiyecek, yakıt, ilaç ve tıbbi malzeme sağlamaları için insani erişimine izin verin;
- Ülke içinde yerinden edilen kişilerin kaldığı kamplarda ve kampların dışında faaliyet gösteren insani yardım görevlilerine yeni harçlar getirmek ve yüklenici gruplar dayatmak gibi, yardım faaliyetlerinin niteliğini zayıflatacak veya bu faaliyetlerin askıya alınma ihtimalini güçlendirecek uygulamalarla, insani yardım birimlerinin ve örgütlerinin çalışmalarına müdahale etmekten kaçının.
- Ülke içinde yerinden olmuş insanlar için kamp içi ve kamp dışında insani aktörler tarafından eğitim hizmetleri ve ilişkili faaliyetlere yardımcı olun;
- Yerleşim bölgelerinde roketler gibi hedef gözetmeyen patlayıcıları kullanmaya son verin;
- Sivillere ve konutlar ve mülteci kampları gibi sivil yapılara doğrudan saldırıları sona erdirin;
- Uluslararası insancıl hukuk ihlali gerçekleştirdiğinden veya emrettiğinden şüphelenilen kişileri saflarınızdan ayırın;
- Sivillerin hiçbir kısıtlanma olmadan serbest şekilde kuzey Suriye'ye giriş çıkışlarına izin verin; bölgeden ayrılmak isteyen sivillere herhangi bir baskı veya tehditle karşılaşmadan bunu yapabilme özgürlüğünü sağlayın;
- BM Güvenlik Konseyi'nin 2139 ve 2165 sayılı kararları da dahil olmak üzere uluslararası insancıl hukuk ve insan haklarına saygı göstermekle ilgili kararlarına derhal ve tam olarak uyun.

RUSYA HÜKÜMETİNE TAVSİYELER

Uluslararası Af Örgütü, Rusya hükümetini uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerine uymaya ve uluslararası insancıl hukuka saygı göstermeye ve saygı gösterilmesini sağlamaya çağırıyor. Özellikle:

- Sivillere ve tıbbi tesisler, okullar ve konutlar gibi sivil yapılara doğrudan ve hedef gözetmeyen saldırıları sona erdirin;
- Sivillerin yaşadığı bölgelere yaklaşan saldırılar öncesinde etkili şekilde uyarmak da dahil olmak üzere sivillere verilen zararı en aza indirmek için mümkün olan tüm önlemleri alın;
- Yer, hedef ve kullanılan silahlar hakkında ayrıntılı bilgiler de dahil olmak üzere, gerçekleştirilen tüm taarruzlar hakkında kamuya açık ve doğru bilgiler verin;
- Sivillerin ölümüne veya yaralanmasına ve sivil mülklerin ve altyapının hasar görmesine neden olan taarruzlar hakkında kamuya açık ve şeffaf bir şekilde ayrıntılı ve zamanında bilgi verin;
- Bu raporda belgelenen ihlaller de dahil olmak üzere uluslararası insancıl hukuka yönelik ihlallerle ilgili güvenilir iddiaların bağımsız, tarafsız ve etkin bir biçimde soruşturulmasını sağlayın ve bulguları kamuoyuna açıklayın;
- Suriye hükümetinin uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerine saygı duymasını sağlayın;
- Suriye hükümetine; Suriye'nin dört bir yanında insani yardıma ihtiyaç duyan sivillere gıda, yakıt, ilaç ve tıbbi malzeme ulaştırmak üzere BM birimleri ile uygulamadan sorumlu ortak birimlere sınırsız insani erişim izni vermesi için baskı yapın;

- BM Güvenlik Konseyi'nde; sivilleri ve sivil altyapıyı hedef alan saldırıların soruşturulmasına veya tarafsız insani yardım faaliyetlerinin sınırsız erişimini sağlamaya yönelik girişimleri engelleyecek adımlardan kaçının;
- Suriye hükümetinin sivillerin hiçbir kısıtlanma olmadan serbest şekilde kuzey Suriye'ye giriş çıkışlarına izin vermesini sağlayın; ve bölgeden ayrılmak isteyen sivillere herhangi bir baskı veya tehditle karşılaşmadan bunu yapabilme özgürlüğünü sağlayın;
- Suriye hükümetinin yerinden edilmiş sivillerin gönüllü olarak ve güvenli bir şekilde evlerine dönmelerine izin vermesini sağlayın.

TÜRKİYE HÜKÜMETİNE TAVSİYELER

Uluslararası Af Örgütü, Türkiye hükümetini uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerine uymaya ve uluslararası insancıl hukuka saygı göstermeye ve saygı gösterilmesini sağlamaya çağırıyor. Özellikle:

- İdlib'deki çatışmalardan kaçmak isteyen sivillerin Türkiye'de sığınma talebinde bulunmalarına izin vererek çatışmalardan güvenli bir şekilde uzaklaşmalarına izin verin;
- Çatışmadan kaçan Suriyeliler için yeterli sayıda, gerekli yerlerde, güvenli ve düzenli sınır geçiş noktalarını sağlayın;
- BM ve işbirliği yaptığı kuruluşların, kuzeybatı ve kuzeydoğu Suriye'de ihtiyaç duyan sivillere yiyecek, yakıt, ilaç ve tıbbi malzeme sağlamaları için engelsiz insani erişimi sağlayın.

BM GÜVENLİK KONSEYİNE TAVSİYELER

Uluslararası Af Örgütü BM Güvenlik Konseyi'nin daimi ve daimi olmayan üyelerine şu çağrılarda bulunuyor:

- BM'nin kuzeybatı Suriye'deki sınır ötesi insani yardım mekanizmasının süresini en az 12 ay uzatın ve 2165 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararında öngörüldüğü gibi, El Yarubiye sınır kapısından kuzeybatıya sınır ötesi insani yardım erişimine yeniden izin vererek, BM insani yardım birimleri ile uygulamadan sorumlu ortak birimlerin, silahlı muhalif grupların kontrolündeki bölgeler de dahil olmak üzere tüm bölgedeki sivillere gıda, ilaç, tıbbi malzeme ve diğer temel ihtiyaç malzemelerini ulaştırmasına imkan tanıyın;
- BM Uluslararası Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonu'nun, Uluslararası Bağımsız ve Tarafsız Mekanizma'nın ve sivil toplum örgütlerinin Suriye'ye sınırsız erişiminin sağlanmasını talep edin;
- BM Güvenlik Konseyi'nin 2139 sayılı kararını ihlal ederek savaş suçlarından ve insanlığa karşı işlenen suçlardan sorumlu olanlara yönelik yaptırımları uygulayın;
- Suriye'deki durumu Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısına havale edin.

BAĞIŞÇI DEVLETLERE TAVSİYELER

Uluslararası Af Örgütü, ABD, İngiltere ve Avrupa Birliği üyesi devletler de dahil olmak üzere bağışçı devletlere şu konularda çağrıda bulunuyor:

- BM sınır ötesi insani yardım mekanizmasının kuzeybatı Suriye'deki devamlılığını güçlü bir biçimde destekleyin ve El Yarubiye sınır kapısı üzerinden kuzeybatıdaki etkinliğini sürdürmesi için çağrıda bulunun;
- Suriye'nin kuzeybatısında yerinden edilmiş kişiler ile bölgedeki topluluğun gittikçe büyüyen ihtiyaçlarının karşılanmasına destek olmayı amaçlayan insani yardım programlarına mali desteği; COVID-19'a hazırlık ve olası bir salgınla mücadele planını da içerecek şekilde, insani yardım görevlilerinin belirlediği öncelikler doğrultusunda artırın ve fonların zamanında aktarılmasının yanı sıra, öngörülebilir, sürekli ve acil ihtiyaçlar ile uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik olmasını sağlayın;
- Fonların uluslararası insancıl hukuk yükümlülüklerine uygun olmasını ve ihtiyaçları esas almasını sağlayın; bölgesel kontrolle ilgili kaygılarla seçici hedefleme yapmaktan kaçının; Suriye'nin kuzeybatısında muhalif grupların kontrolü altındaki bölgelerde eğitim sektörünü etkileyen kararlar başta olmak üzere bu konuyu dikkate almayan kararları iptal edin;
- Suriye'nin kuzeybatısında, BM Güvenlik Konseyi tarafından "terörist grup" olarak nitelenen silahlı grupların kontrolü altındaki bölgelerde faaliyet göstermenin zorluklarını anlayın ve bu grupların insani

yardım görevlilerinin çalışmalarını düzenleme girişimlerinin devam edebileceğini göz önünde bulundurun; insani yardımların hedefinden sapma riskini hafifletme yükümlülüğünün, çalışmaları yürüten insani yardım görevlileri ile paylaşılması gerektiğini kabul edin ve bu yükümlülüğü tamamen onlara yüklemek yerine paylaşın;

- İnsani yardım programlarını tamamen askıya almak, fonları iptal etmek veya acil ihtiyaç duyulan yardımları kesmek zorunda kalmaksızın; terörle mücadele düzenlemelerine yönelik olası ihlallerle mücadele yöntemlerini belirlemek üzere uygulamadan sorumlu ortak birimlerle, ortak birimler bu ihlalleri zamanında ve şeffaf bir biçimde bildirdikleri sürece, yakın işbirliği yapın;
- Yerel örgütlerin kapasite artırımını desteklemeyi de kapsayan çeşitli yöntemlerle, uygulamadan sorumlu ortak birimlerin, insan haklarına gerekli özeni gösterme becerisini ve insani yardımların hedefinden sapma riskine yönelik hafifletme tedbirlerini güçlendirmeye devam edebilmesini kolaylaştırın;
- BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nin, kuzeybatı Suriye'de muhalif grupların kontrolü altındaki bölgelerde, insani yardımlara müdahale girişimlerini engellemek ve ilkeli desteğin ulaştırılmasını sağlamak amacıyla yerel yetkililer ile yapılan müzakerelere öncülük ederek, insani yardım örgütleri yararına hareket etmeyi ve bu konuda üstlendiği kritik rolü yerine getirmeyi sürdürebilmesini sağlayın;
- Türkiye'nin uluslararası hukuka, özellikle de geri gönderme yasağına *(non-refoulement)* saygı göstermesi konusunda ısrar ederken, 2016 AB-Türkiye Anlaşması kapsamında daha fazla ödeme yapın.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ KÜRESEL BİR İNSAN HAKLARI HAREKETİDİR. BİRİSİNE ADALETSİZLİK YAPILDIĞINDA, BU HEPİMİZİ İLGİLENDİRİR.

BİZE ULAŞIN

info@amnesty.org.tr

+90 212 361 62 17-18

BİZE KATILIN

facebook.com/uluslararasiaforgututurkiye

@aforgutu

‘BİZİM İÇİN HER YER TEHLİKELİ’

SURİYE’NİN KUZEYBATISINDA HUKUKA AYKIRI SALDIRILAR VE KİTLESEL BOYUTTA YERİNDEN EDİLME

Suriye hükümeti müttefiki Rusya’nın desteği ile silahlı muhalif grupların kontrol ettiği son alanları ele geçirmek için sivillerin ölümlerine ve yaralanmalarına, sivil altyapıya geniş çaplı hasara ve benzeri görülmemiş bir yerinden edilmeye neden olan bir saldırı dalgası gerçekleştirdi.

Uluslararası Af Örgütü, 74 görüşme, uydu görüntüleri, uçuş gözlem kayıtları ve ele geçirilen uçak telsiz iletişim kayıtlarına dayanarak, İdlib ve batı Halep’te Suriye ve Rusya hükümet güçlerinin hastanelere ve okullara hukuka aykırı saldırılar gerçekleştirerek çatışmaların başlangıcından beri en kötü insani krizin ortaya çıktığını belgeledi. Derlenen tanıklıklar, sivillerin yiyecek, su, ilaç ve diğer temel ihtiyaçlara sınırlı erişimin olduğu yetersiz yer değiştirme alanlarına kaçtıklarında yaşadıkları dehşeti ortaya koyuyor. Araştırma ayrıca kuzeybatıdaki en büyük silahlı grup koalisyonu olan Heyet Tahrir el-Şam'ın insani yardım kuruluşlarının çalışmalarına müdahale ettiğini de gösteriyor.

Kuzeybatı Suriye’deki siviller, Türkiye sınırından sağlanan kritik insani yardımı sağlayan BM mekanizması yenilenmezse daha fazla risk altına girecektir. BM Güvenlik Konseyi bu mekanizmanın sağlam kalmasını sağlamalıdır. Çatışmanın tüm tarafları yasa dışı saldırılara son vermeli ve tarafsız insani yardımlara engelsiz erişim sağlamalıdır.

INDEX: MDE 24/2089/2020
MAY 2020
LANGUAGE: ENGLISH
amnesty.org

AMNESTY INTERNATIONAL